

Глотова Ірина – викладач циклу гуманітарних дисциплін Одеського автомобільно-дорожнього коледжу Одеського національного політехнічного університету, кандидат філологічних наук, e-mail: irinaodessa@ya.ru

Glotova Irina – teacher of the cycle of humanitarian disciplines of Odesa College of Civil Engineering and Architecture of Odesa National Polytechnic University, candidate of philological sciences, e-mail: irinaodessa@ya.ru

Цитуйте цю статтю як:

Глотова І Мультикультуралізм як ціннісна орієнтація сучасної освіти / Ірина Глотова // Педагогічний дискурс. – 2016. – Вип. 21. – С. 25–29.

Cite this article as:

Glotova I. Multiculturalism as Value Orientation of Modern Education, *Pedagogical Discourse*, 2016, Issue 21, pp. 25–29.

УДК 371.132.036(045)

АЛЛА ГРИГОР'ЄВА,

викладач

(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

ALLA HRYHORIEVA,

teacher

(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy)

orcid.org/0000-0003-2994-2555

**Експлікація понять «творчість» та «творча особистість»:
психолого-педагогічний аспект**

**Explication of the Terms «Creativity» and «Creative Personality»:
Psychological-Pedagogical Aspect**

У статті висвітлено психолого-педагогічні основи формування понять «творчість» та «творча особистість». Акцентовано увагу на дослідженні творчості як процесу поєднання двох підходів: процесуального – дослідження фаз, станів та результатів перетворення предмета творчості та особистісного – дослідження суб'єкта творчої діяльності, його потреб, мотивів, знань, умінь, навичок, властивостей, самосвідомості, емоцій, почуттів. Визначено багатоплановість вище зазначених дефініцій, що зумовлюється змістом таких категорій як «активність», «діяльність», «вид діяльності», «тип діяльності», «форма», «процес». Запропоновано різні аспекти феноменології творчості, що відображені в поняттях творчого потенціалу, творчих можливостей, творчого мислення, творчої свідомості, творчої діяльності, творчої праці, творчої особистості.

На основі аналізу філософської, психолого-педагогічної літератури визначено сутність творчого процесу, його специфіка, фази розвитку, встановлено зв'язки творчості з психологічними якостями особистості. Подано інформацію про вітчизняні та зарубіжні теорії та концепції механізму творчості, напрями дослідження творчої особистості. Зокрема звернено увагу на психологічну структуру творчої особистості, її індивідуально-психологічні характеристики.

Ключові слова: *творчість, творчий процес, творча особистість, психологічна структура творчої особистості, характеристики творчої особистості.*

The article deals with the psychological-pedagogical approaches to the interpretation of the concepts «creativity» and «creative personality». The attention is focused on the research of creativity as a process of combination of two approaches: procedural – study of the phases, states and results of transformation of the object of creativity, and personal – study of the subject of creative activity, its needs, motives, knowledge, skills, expertise, properties, self-consciousness, emotions, feelings. Multiple-level system of the above mentioned definitions, which are stipulated by the content of such categories as «activity», «action», «kind of action», «type of action», «form», «process» has been mentioned. Different aspects of phenomenology of creativity, which are reflected in the notions of creative potential, creative abilities, creative thinking, creative consciousness, creative activity, creative work of the creative personality have been offered.

Based on the analysis of philosophical, psychological-pedagogical literature the essence of the creative process, its peculiarities, phases of development have been determine, the relations of creativity with the psychological qualities of the personality have been determined. The article gives information

about domestic and foreign theories and concepts of the mechanism of creativity, directions of the research of creative personality. In particular, the attention is concentrated on the psychological structure of creative personality, its individual-psychological characteristics.

Key words: *creativity, creative process, creative personality, psychological structure of creative personality, characteristics of creative personality.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Вхідження України у світовий освітній простір супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії і освітній практиці. Реалізація цього завдання уможливорюється на основі орієнтації професійної підготовки студентів вищих педагогічних навчальних закладів на розвиток творчої особистості – педагога нової генерації, здатної до самореалізації та самоудосконалення. У наш час творчий підхід до виконання професійних обов'язків одночасно є і умовою, і показником інтенсивного оновлення педагогічної праці. Тому ми приєднуємось до думки, що в майбутньому здатність до творчості буде одним з найголовніших критеріїв професійної придатності.

Аналіз досліджень і публікацій... Творчість є предметом аналізу багатьох учених, які досліджують природу цього феномена. Філософські аспекти дослідження творчості розглядалися у працях Г. Батищева, Г. Гиргинова, П. Енгельмейера, Б. Кедрова, В. Цапка, А. Шуміліна. Психологічні аспекти творчості ґрунтовно розроблялися Л. Виготським, В. Крутецьким, О. Леонтьєвим, А. Луком, В. Моляком, Я. Пономарьовим, В. Рибалкою, В. Роменцем, С. Рубінштейном та ін. Проблема творчої особистості обґрунтовувалась у наукових дослідженнях А. Андреева, Д. Боговяленської, І. Волощука, Дж. Гілфорда, Р. Грановської, В. Загвязинського, В. Кан-Калика, Н. Кичук, Г. Костюка, Н. Кузьміної, А. Маслоу, З. Петрасинського, Н. Петровича, К. Роджерса, Н. Роджерс, С. Сисоевої та ін.

Формулювання цілей статті... Мета статті – проаналізувати сутність понять «творчість» та «творча особистість», визначити характеристики творчої особистості.

Виклад основного матеріалу... На сьогодні не існує однозначного підходу до трактування творчості. У сучасних наукових філософських, психолого-педагогічних дослідженнях існують різні підходи до визначення поняття «творчість». Його багатоплановість зумовлена змістом таких категорій як «активність», «діяльність», «вид діяльності», «тип діяльності», «форма», «процес». Різні аспекти феноменології творчості відображені в поняттях творчого потенціалу, творчих можливостей, творчого мислення, творчої свідомості, творчої діяльності, творчої праці, творчої особистості.

У психологічному словнику творчість розглядається як діяльність, результатом якої є створення нових матеріальних або духовних цінностей [11, с.351]. У педагогічному словнику підкреслюється, що творчість – свідомо, цілеспрямована, активна діяльність людини, спрямована на пізнання та перетворення дійсності, створення нових, оригінальних, ніколи раніше не існуючих предметів, витворів з метою вдосконалення матеріального та духовного життя суспільства [12, с.611].

Цінними є дослідження П. Енгельмейера, який під поняттям «творчість» розуміє процеси сприйняття, усвідомлення та створення нових уявлень і понять – художніх образів або думок, яких раніше не існувало [23, с.17]. У праці «Теорія творчості» філософ розкриває ознаки поняття «творчість людини», розглядає стадії творчого процесу, класифікує людські обдарування, характеризує типи людей за їх обдарованістю. На думку П. Енгельмейера, психологія творчості пов'язана із інтуїтивним виникненням задуму, гіпотези, появи нової ідеї. Будь-яка творчість людини, стверджує філософ, здійснюється на основі триакту, що складається з бажання, знання та вміння [23, с.115]. Перший акт (інтуїція і бажання, зародження задуму) починається із виникнення ідеї, яка в науковій творчості виражається через гіпотезу, в художній – через задум. Другий акт реалізується через знання і роздуми, розробку схеми і плану. Третій акт передбачає уміння, конструктивне виконання винаходу, яке не потребує творчості [23, с.98–103].

Болгарський філософ Г. Гиргинов у праці «Наука і творчість» розглядає творчість у широкому та вузькому розумінні. Творчість в широкому розумінні – творчість першого рівня, притаманна людському мисленню і практиці – це діяльність, під час якої формуються речі та явища, раніше не існуючі в об'єктивній реальності [7, с.67]. Творчість у вузькому розумінні – творчість другого рівня, що характеризується відношенням особистості до дійсності, з якою пов'язані винахідництво, відкриття, наукова творчість [7].

Видатний психолог Л. Виготський з'ясовує діалектичну єдність репродуктивної і творчої (продуктивної) діяльності людини, в основі якої створення нових або видозмінених структур. Дослідник стверджує, що творчість – це діяльність людини, спрямована на створення нового: чи то речей зовнішнього світу, чи умовиводів або почуттів, властивих самій людині [5].

У побудові теорії творчості С. Грузенберг виходить із диференціації творчості на відповідні

типи за характером і способами прояву. Він диференціює творчість на три таких типи: філософський, психологічний, інтуїтивний [15].

1. Філософський тип включає такі аспекти, як: гносеологічний – пізнання світу у процесі художньої інтуїції і метафізичний – розкриття метафізичної сутності з позиції релігійно-етичної інтуїції.

2. Психологічний тип, що розглядає проблеми творчої уяви, інтуїтивного мислення, об'єктивізації образів, особливості неусвідомленої творчості і включає два напрями. Перший пов'язаний з природознавством, другий – із психопатологією.

3. Інтуїтивний тип охоплює естетичний та історико-літературний напрями. Проблема естетичного напрямку полягає в розкритті метафізичної сутності світу в процесі художньої інтуїції. У межах цього напрямку розглядаються питання художньої інтуїції в музиці, живописі, архітектурі та ін., зародження художніх образів, походження художніх творів та ін. Історико-літературний напрям висвітлює питання народної поезії, міфів, народних казок та ін. Творчий акт трактується як інтуїтивний процес [15, с.51; 19, с.4–5].

Тенденції історичного розвитку дослідження творчості розкриває у своїх працях Я. Пономарьов, який встановлює зв'язки творчості з психологічними якостями особистості, аналізує структуру психологічного механізму творчості [20, с.10; 19, с.19]. У його дослідженнях творчість – це механізм продуктивного розвитку та необхідна умова розвитку матерії, виникнення її нових форм, внаслідок чого змінюються форми творчості. Природу творчості психолог пов'язує з інтуїцією, протиставляючи її логічному аналізу. На його думку, творчий процес включає декілька фаз: перша фаза – свідомою робота (підготовка, тобто особливий діяльнісний стан, що є передумовою інтуїтивного зародження нової ідеї); друга фаза – несвідомою робота (генерація провідної ідеї на несвідомому рівні); третя фаза – перехід несвідомого у свідоме; четверта фаза – свідомою робота (розвиток, формалізація й перевірка ідеї) [19, с.118].

Для розкриття механізму творчого процесу вагоме значення має дослідження того, як виникає задум і план його здійснення. А. Брушлинський у роботі «Творчий процес, як предмет дослідження» висуває гіпотезу, що сучасне має зворотний вплив на ті знання, які накопичені раніше; чим більший цей вплив, тим вищий рівень творчого процесу [3, с.65].

Потужним теоретичним підґрунтям для нашого дослідження є наукові здобутки психології творчості зарубіжних учених А. Маслоу, К. Роджерса, Н. Роджерс. Представники гуманістичної психології розуміють творчість як необхідну для повноцінного життя людини форму існування, запоруку її емоційного здоров'я. Вчені стверджують, що творчість є необхідним і обов'язковим елементом процесу самоактуалізації особистості [14; 21].

Проводячи теоретичний аналіз природи творчості І. Каневська визначає її як суспільно корисну, прогресивно спрямовану перетворювальну діяльність, у процесі якої створюються не тільки матеріальні та духовні цінності, а й здійснюється саморозвиток, самореалізація самого суб'єкта творчості [9, с.12].

Таким чином, стан дослідження творчості можна розглядати як процес зближення двох підходів: процесуального – дослідження фаз, станів та результатів перетворення предмета творчості та особистісного – дослідження суб'єкта творчої діяльності, його потреб, мотивів, знань, умінь, навичок, властивостей, самосвідомості, емоцій, почуттів.

У науковій літературі існує значна кількість підходів до визначення поняття і структури творчості особистості, що пояснюється належністю категорії «творча особистість» до теорії особистості, теорії творчості, теорії діяльності. У короткому психологічному словнику зазначається, що творча особистість характеризується наявністю у неї «здібностей, мотивів, знань і умінь, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю» [11, с.351].

Особливий підхід до розуміння творчої особистості формулює В. Андреев. У праці «Діалектика виховання і самовиховання творчої особистості» вчений подає структуру творчої особистості, яка включає: мотиваційно-творчу активність і спрямованість; творчі здібності; інтелектуально-логічні властивості; інтелектуально-евристичні здібності; світоглядні якості; моральні якості; здатність до самоуправління; комунікативні якості; естетичні якості; індивідуальні особливості [1]. Творчу особистість Д. Богоявленська визначає через її інтелектуальну активність [2, с.23]. Вона виділяє три рівні інтелектуальної активності: пасивний, евристичний, креативний [2, с.37–39]. Поняття «творчої особистості» В. Загвязинський розглядає через її відношення до навчально-пізнавальних завдань [8]. Педагог Н. Кичук трактує творчу особистість через її інтелектуальну активність, творче мислення та творчий потенціал [10]. Психолог В. Моляко під творчою особистістю розуміє «людський індивід, що прагне до оригінального, нового, який заперечує звичне і має високий рівень знань, умінь аналізувати явища, порівнювати їх» [16, с.16–17]. На думку С. Сисоевої, творча особистість – це індивід, який володіє високим рівнем знань, потягом до нового, оригінального, який вміє відкинути звичайне, шаблонне. Для творчої особистості потреба в творчості є життєвою

необхідністю, а творчий стиль діяльності – найбільш характерним. Головним показником творчої особистості, її найголовнішою ознакою вважаються творчі здібності, тобто індивідуально-психологічні здібності людини, які відповідають вимогам творчої діяльності і є умовою її успішного виконання, і, які пов'язані із створенням нового, оригінального продукту, пошуком нових засобів діяльності [22, с. 20–21].

За висновками багатьох учених серед провідних якостей, характерних для творчої особистості, виділяються такі:

– здатність бачити (відчувати) проблему: недосягнуту мету, нездійснене бажання, реальні суперечності тощо; рухливість мислення та його види (вербальне, асоціативне, експресивне, ідейне); конвергентність і дивергентність мислення; гнучкість інтелекту; оригінальність підходу до вирішення проблеми (Дж. Гілфорд) [6];

– пізнавальна допитливість, сміливість уяви і думки, незалежність суджень (А. Лук) [13];

– розвинута уява, сміливість і несподіваність оригінальних ідей, здатність до постійного їх генерування, вміння відкидати усталені канони, завзятість і наполегливість, працездатність (В. Андреев) [1];

– інтуїція, уява, фантазія, імпровізація, творча активність (І. Волощук) [4];

– сміливість і незалежність суджень, гнучкість мислення, творча уява, бажання самоствердження й самореалізації, захопленість (З. Петрасинський) [17];

– допитливість і спостережливість, наполегливість, знання й уміння, здібності до самоосвіти, пам'ять, скептицизм, ентузіазм, фізичне здоров'я тощо (Н. Петрович) [18];

– творчий інтерес, допитливість, сміливість, готовність до ризику, самостійність, ініціативність, цілеспрямованість, наполегливість, працелюбність, емоційна активність тощо (С. Сисоева) [22].

Висновки... Творчість – це процес оригінальної людської діяльності, у результаті якої створюються якісно нові матеріальні та духовні цінності, виникають нові предмети, способи поведінки й спілкування, нові образи і знання, а також спосіб самовираження та самореалізації особистості.

До перспективних напрямів досліджень у даній сфері вважаємо за доцільне віднести такі проблеми: розвиток творчої особистості майбутнього учителя у процесі професійної підготовки; формування творчої особистості учителя засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Список використаних джерел і літератури/References:

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности : основы педагогики творчества / В. И. Андреев. – Казань : Изд-во Казанского ун-та, 1988. – 240 с. / Andreev V. I. Dialektika vospitaniya i samovospitaniya tvorcheskoj lichnosti: osnovy` pedagogiki tvorchestva (Dialectics of Education and Self-Development of Creative Personality: Basics of Pedagogical Activity) / V. I. Andreev, Kazan, Izd-vo Kazanskogo un-ta, 1988, 240 p. [in Russian].

2. Богоявленская Д. Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества / Д. Б. Богоявленская ; отв. ред. и авт. предисл. Б. М. Кедров. – Ростов-на-Дону : Изд. Ростов. ун-та, 1983. – 176 с. / Bogoyavlenskaya D. B. Intellektualnaya aktivnost kak problema tvorchestva (Intellectual Activity as a Creativity Problem) / D. B. Bogoyavlenskaya ; otv. red. i avt. predisl. B. M. Kedrov. – Rostov-na-Donu : Izd. Rostov. un-ta, 1983. – 176 p. [in Russian].

3. Брушлинский А. В. Творческий процесс как предмет исследования / А. В. Брушлинский // Вопросы философии. – 1965. – № 7. – С. 65. / Brushlinskij A. V. Tvorcheskij process kak predmet issledovaniya (Creative Process as a Subject of Study) / A. V. Brushlinskij // Voprosy` filosofii. – 1965. – Volume 7. – P. 65. [in Russian].

4. Волощук І. С. Науково-педагогічні основи формування творчої особистості: [монографія] / І. С. Волощук. – К. : Пед. думка, 1998. – 160 с. / Voloshchuk I. S. Naukovo-pedahohichni osnovy formuvannia tvorchoi osobystosti (Scientific and Pedagogical Foundations of Formation of Creative Personality): [monohrafiia] / I. S. Voloshchuk. – K. : Ped. dumka, 1998. – 160 p. [in Ukrainian].

5. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л. С. Выготский. – М. : Просвещение, 1991. – 93 с. / Vy`gotskij L. S. Voo Brazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste (Imagination and Creativity in Childhood) / L. S. Vy`gotskij. – M. : Prosveshhenie, 1991. – 93 p. [in Russian].

6. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта / Дж. Гилфорд // Психология мышления. – М. : Изд. АПН РСФСР, 1965. – С. 256–280. / Gilford Dzh. Tri storony` intellekta (Three Sides of Intellect) / Dzh. Gilford // Psixologiya my`shleniya. – M. : Izd. APN RSFSR, 1965. – pp. 256–280. [in Russian].

7. Гиргинов Г. Наука и творчество / Г. Гиргинов. – М. : Изд. «Прогрес», 1979. – 365 с. / Girginov G. Nauka i tvorchestvo (Science and Creativity) / G. Girginov. – M. : Izd. «Progres», 1979. – 365 p. [in Russian].

8. Загвязинский В. И. Педагогическое творчество учителя / В. И. Загвязинский. – М. : Педагогика, 1987. – 161 с. / Zagvyazinskij V. I. Pedagogicheskoe tvorchestvo uchitelya (Pedagogical Creativity of a Teacher) / V. I. Zagvyazinskij. – M. : Pedagogika, 1987. – 161 p. [in Russian].

9. Каневская И. Г. Формирование творческих способностей студентов в процессе трудового и эстетического воспитания : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филос. наук : спец. 09.00.02 / И. Г. Каневская. – М., 1989. – 21 с. / Kanevskaya I. G. Formirovanie tvorcheskix sposobnostej studentov v processe trudovogo i e`steticheskogo vospitaniya (Forming Creative Abilities of Students in the Process of Labour and Aesthetic

- Education) : avtoref. diss. na soiskanie uch. stepeni kand. filos. nauk : spec. 09.00.02 / I.G. Kanevskaya. – М., 1989. – 21 p. [in Russian].
10. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя / Н. В. Кичук. – К. : Либідь, 1991. – 96 с. / Kychuk N. V. Formuvannia tvorchoi osobystosti vchytelia (Formation of Creative Personality of a Teacher) / N. V. Kychuk. – К. : Lybid, 1991. – 96 p. [in Ukrainian]
11. Краткий психологический словарь / [под ред. А.В. Петровского]. – М. : Политиздат, 1985. – 431 с. / Kratkij psichologicheskij slovar` (Petit Psychological Dictionary) / [pod red. A.V. Petrovskogo]. – М. : Politizdat, 1985. – 431 p. [in Russian]
12. Крупська Н. К. Чим повинен володіти вчитель, щоб бути хорошим, щоб бути радянським педагогом / Н. К. Крупська // Пед. твори : в 10 т. – К. : Рад. шк., 1961. – Т. 3. – С. 609–611. / Krupska N. K. Chym povynen volodity vchitel, shchob buty khoroshym, shchob buty radianskyum pedahohom (What Should a Teacher Master to be a Good Teacher, to be a Soviet Pedagogue) / N. K. Krupska // Ped. tvory : v 10 t. – К. : Rad. shk., 1961. – Part. 3. – pp. 609–611. [in Ukrainian]
13. Лук А. Н. Психология творчества / А. Н. Лук. – М. : Наука, 1978. – 127 с. / Luk A. N. Psixologiya tvorchestva (Psychology of Creativity) / A. N. Luk. – М. : Nauka, 1978. – 127 p. [in Russian]
14. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу ; [пер. с англ. В. Данченко]. – СПб. : Питер, 2008. – 352 с. / Maslou A. Motivaciya i lichnost (Motivation and Personality) / A. Maslou ; [per. s angl. V. Danchenko]. – SPb. : Piter, 2008. – 352 p. [in Russian]
15. Міщыха Л. П. Психологія творчості : навч. посіб. / Л. П. Міщыха. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2007. – 448 с. / Mishchykha L. P. Psykholohiia tvorchosti (Psychology of Creativity) : navch. posib. / L. P. Mishchykha. – Ivano-Frankivsk : Hostynets, 2007. – 448 p. [in Ukrainian]
16. Моляко В. А. Психология решения школьниками творческих задач / В. А. Моляко. – К. : Радянська школа, 1983. – 96 с. / Molyako V. A. Psixologiya resheniya shkolnykamy tvorcheskix zadach (Psychology of Solving Creative Tasks by Schoolchildren) / V. A. Molyako. – К. : Radyanska shkola, 1983. – 96 p. [in Russian]
17. Петрасинський З. Пізнай себе : [кн. для учнів] / З. Петрасинський ; [перекл. з польськ. В. І. Романця]. – К. : Рад. шк. – 1988. – 224 с. / Petrasynskiy Z. Piznai sebe (Understand Yourself) : [kn. dlia uchniv] / Z. Petrasynskiy ; [perekl. z polsk. V. I. Romantsia]. – К. : Rad. shk. – 1988. – 224 p. [in Ukrainian]
18. Петрович Н. Т. Люди и биты : Информационный взрыв, что он несет / Н.Т. Петрович. – М. : Знание, 1986. – 192 с. / Petrovich N. T. Lyudi i bity` : Informacionny`j vzr y`v, chto on neset (People and Beats: Informational explosion, what it brings) / N.T. Petrovich. – Moscow : Znanie, 1986. – 192 p. [in Russian]
19. Пономарев Я. А. Психология творчества и педагогика / Я. А. Пономарев. – М. : Педагогика, 1976. – 280 с. / Ponomarev Ya. A. Psixologiya tvorchestva i pedagogika (Psychology of Creativity and Pedagogy). Moscow, Pedagogika, 1976, 280 p. [in Russian]
20. Психология творчества / Под ред. Я. А.Пonomareva. – М. : Наука, 1990. – 224 с. / Psixologiya tvorchestva (Psychology of Creativity) / Pod red. Ya. A.Ponomareva. – М. : Nauka, 1990. – 224 p. [in Russian]
21. Роджерс К. Свобода учиться / К. Роджерс, Дж. Фрейберг ; науч. ред. А. Б. Орлов ; [пер. с англ. А. Б. Орлова, С. С. Степанова]. – М. : Смысл, 2002. – 527 с. / Rodzhers K. Svoboda uchitsya (Freedom to Study) / K. Rodzhers, Dzh. Freiberg ; nauch. red. A. B. Orlov ; [per. s angl. A. B. Orlova, S. S. Stepanova]. – М. : Smy`sl, 2002. – 527 p. [in Russian]
22. Сисоева С.О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня : [монографія] / С.О. Сисоева. – К. : Поліграфкнига, 1996. – 406 с. / Sysoieva S.O. Pidhotovka vchytelia do formuvannia tvorchoi osobystosti uchnia (Preparation of a Teacher to Forming Creative Personality of a Pupil): [monohrafiia] / S.O. Sysoieva. – К. : Polihrafknyha, 1996. – 406 p. [in Ukrainian]
23. Энгельмейер П. К. Теория творчества / [с предисл. Д. Н. Овсяннико-Куликовского, Э. Маха]. – изд. 2-е. – М. : Издательство ЛКИ, 2007. – 208 с. / E`ngelmejer P. K. Teoriya tvorchestva (Theory of Creativity) / [s predisl. D. N. Ovsyaniko-Kulivskogo, E`. Makh]. – izd. 2-e. – М. : Izdatelstvo LKI, 2007. – 208 p. [in Russian]

Дата надходження статті: «13»жовтня 2016 р.

Стаття прийнята до друку: «27» листопада 2016 р.

Рецензенти:

Поліщук О. – доктор філософських наук, доцент
Шоробура І. – доктор педагогічних наук, професор

Григор'єва Алла – викладач кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та трудового навчання Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, e-mail: kottta@bigmir.net

Hryhorieva Alla – teacher of the department of imitative, arts and crafts and labour training of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, e-mail: kottta@bigmir.net

Цитуйте цю статтю як:

Григор'єва А. Експлікація понять «творчість» та «творча особистість»: психолого-педагогічний аспект / Алла Григор'єва // Педагогічний дискурс. – 2016. – Вип. 21. – С. 29–33.

Cite this article as:

Hryhorieva A. Explication of the Terms «Creativity» and «Creative Personality»: Psychological-Pedagogical Aspect, *Pedagogical Discourse*, 2016, Issue 21, pp. 29–33.